

Valtiovarainministeriö
Marjukka Saarijärvi
PL 28
00023 Valtioneuvosto

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUKSEN LAUSUNTO

VIITE: Ensisijaisesti sähköisesti tarjottavien palvelujen tiekartta -työryhmän lainmuutostarpeiden arviointia koskeva työryhmäraportti (VM 135:00/2016; VM/2245/00.01.00.01/2016)

Työryhmän raportti on julkaistu 20.6.2017 ja siitä on pyydetty lausuntoja 26.9.2017 mennessä. Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) haluaa tuoda esiin pari seikkaa, joita on käsitelty työryhmän raportissa niukasti.

Työryhmän raportti on perusteellinen ja siinä otetaan huomioon koko hallinnon toimintakenttä. Raportissa käsitellään ansiokkaasti kansalaisen ja yhteisön velvoittamista sähköisen postilaatikon käyttöön ja sähköiseen asiointiin. Raportissa on arvioitu hyvin lainmuutostarpeet ja tuotu selkeästi esiin vaihtoehdot sähköisen edustamisen ja tunnistautumisen kehittämiseksi.

PRH:n ja etenkin Yritykset ja yhteisöt tulosalueen toimintojen kannalta monet raportissa haasteellisiksi koetut asiat on jo ratkaistu erityislaeissa olevilla säännöksillä tai niillä ei ole PRH:n toiminnan kannalta samanlaista merkitystä kuin muilla hallinnon aloilla. Yritykset ja yhteisöt tulosalueella ylläpidetään kauppa-, yhdistys- ja säätiörekisteriä. Raportissa nähdään haasteellisena säätää kattavasti yleislaissa asiointin perusvaiheista, joita ovat asioiden vireillepano, käsittely, päätös ja sen tiedoksianto sekä tietosuoja. Nämä kysymykset on edellä mainittujen rekistereiden ylläpidon osalta säännelty erityislaeissa melko selkeästi ja yhteneväisesti.

Maksuilla ohjaamisesta

Raportissa on vain maininta siitä, että maksuilla voidaan ohjata sähköiseen asiointiin. Asiointimaksujen hinnoittelua ei raportissa tarkastella yksityiskohtaisemmin. Tämä voinee johtua siitä, että useilla hallinnon aloilla maksuilla ei ole ratkaisevaa merkitystä palvelun tarjoamisen kannalta; maksua ei ehkä peritä ollenkaan tai sitä ei ole tarkoitettukaan kattamaan palvelun kustannuksia kokonaan eikä sillä siten ole kansalaisen / asiakkaan kannalta merkitystä.

Perusoikeuksia ja hyvän hallinnon perusteiden merkitystä arvioitaessa on todettu (s. 26), että viranomaisen voi ilman lain nimenomaisia säännöksiäkin huonontaa eri asiointitapoja yhden asiointitavan kustannuksella, kunhan hallinnon asiakkaille muodostuu käsitys kaikista asiointimahdollisuuksista. Raportissa ei kuitenkaan pohdita enempää sitä, miten valtion maksuperustelakia (150/1992) olisi sovellettava, jos viranomaisen tarjoaa sekä paperiasiointia että sähköisen asiointikanavan ja jos kummankin asiointitavan kustannukset voidaan kohtuullisen tarkasti erikseen laskea.

Maksuperustelain 6 §:n säädös julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista on alkuperäisessä muodossaan edelleen lain ydinsäännös; maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää. Pykälän 2 momentin säännös suoritteiden keskimääräisestä kokonaiskustannuksesta on PRH:n toiminnan kannalta myös tärkeä. Samanlaatuista suoritteista voidaan

29.9.2017

määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset poikkeavat toisistaan.

Maksuperustelain 6 § on ohje, jonka mukaan annetaan maksujen määräytymistä koskevia lakeja tai asetuksia. Maksuperustelaissa ei ole säädetty mitään eri asiointitapojen kustannusten laskemisesta, mutta se ei varmaankaan ole kiellettyä. Tälläkin hetkellä sähköisen asiointikanavan kautta tulleet kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin muutosilmoitukset ovat käsittelymaksujen osalta eri asemassa kuin paperi-ilmoitukset. Maksuperustelain periaatteiden mukaisesti on mahdollista määritellä paperiasioinnin kustannukset ja jakaa kustannukset paperi-ilmoitusten tekijöille. Jos paperi-ilmoitusten määrä koko ajan pienenee ja paperi-ilmoitusten käsittelystä aiheutuvat kiinteät kustannukset pysyvät samana, paperi-ilmoituksen käsittelymaksut kohoavat. Raportin mukaan viranomainen voi ilmeisesti nostaa paperi-ilmoitusten käsittelymaksuja, kunhan asiakkaille muodostuu käsitys kaikista asiointimahdollisuuksista. Kun kummankin em. rekisterin ylläpitämiseksi säädetyn asioinnin voi tehdä sähköisessä muodossa, paperi-ilmoituksen käsittelymaksut nousevat koko ajan sitä mukaa kuin sähköinen asiointi lisääntyy. Olisi ollut toivottavaa, että näistä asioista olisi raportissa ollut muutama ajatus kirjoitettuna.

Velvoittaminen sähköisen viestinvälityspalvelun käyttöön

Raportin esitetään, että kansalaisten tulisi viranomaisasiointinissa siirtyä käyttämään vuonna 2018 ensisijaisesti sähköistä postilaatikkaa eli sähköistä viestinvälityspalvelua. Lain tasolla tulisi kuitenkin turvata asiointipalvelut muilla keinoilla heille, jotka eivät voi käyttää sähköisiä palveluja.

PRH kannattaa uudistusta, jossa kansalaisten viranomaisasiointia varten toteutetaan sähköinen viestinvälityspalvelu. Tämä olisi PRH:n ylläpitämien rekistereiden jatkokehittämisen kannalta erityisen tärkeää. Sähköisen viestinvälityspalvelun kautta pystyttäisiin lisäämään merkittävästi rekisteritietojen luotettavuutta ja ajantasaisuutta, kun tieto henkilön merkitsemisestä johonkin rooliin rekisteriin merkityssä yhteisössä voitaisiin välittää viivytyksettä sähköisesti hänelle. Vastaavan tiedon lähettäminen kirjepostina ei ole ollut toteuttamiskelpoinen vaihtoehto.

Samalla kun PRH pitää tärkeänä toteuttaa kansalaisten sähköisen viestinvälityspalvelun, myös yhteisöjen sähköinen viestinvälityspalvelu olisi PRH:n mielestä pyrittävä toteuttamaan kiireellisesti.

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Antti Riivari
pääjohtaja

Liisa Räsänen
johtaja
Yritykset ja yhteisöt